

ENHET
Enheten för Vård, Utbildning och
Arbetsmarknadspolitik
HANDLÄGGARE
Mattias Samuelsson

DATUM
2018-12-03

ERT DATUM
2018-12-12

DIARIENUMMER
20180270

ER REFERENS
U2018/03652/GV

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

LOs yttrande över betänkandet En andra och en annan chans - ett Komvux i tiden (SOU 2018:71)

LO har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande och vill lämna följande synpunkter och kommentarer. LO har inte kommenterat alla förslagen i delbetänkandet. De delar som inte är kommenterade tar inte LO ställning till.

LOs synpunkter

- LO tillstyrker utredningen förslag om att det ska framgå i skollagen att den kommunala vuxenutbildningen ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen och vara en grund för fortsatt utbildning. LO anser att förslaget är en välkommen utveckling av den kommunala vuxenutbildningen. Det kommer innebära utbildningsutbudet mer anpassas efter arbetsmarknadens behov och med det ökade möjligheter för individen att få en fastare etablering på arbetsmarknaden efter sin utbildning. LO vill även understryka att den kommunala vuxenutbildningen bör betraktas som en välfärdsinstitution och ambitionen måste vara att den är tillräckligt omfattande för att täcka såväl arbetsmarknadsbehov som enskildas behov och önskan att bilda, förkovra och fördjupa sig även bortom uppenbara arbetsmarknadsbehov. Den kommunala vuxenutbildningen ska vara en garant för försörjningen av arbetskraft till olika delar av den regionala arbetsmarknaden och som möjliggör etablering och omställning på arbetsmarknaden för den enskilda individen men även vara en möjlighet för individen att bilda sig. LO vill även påpeka att förslaget förutsätter att samverkan mellan med den kommunala vuxenutbildning, arbetslivets parter och andra relevanta aktörer med kännedom om arbetskraftsbehoven och utbildningsdimensionering utvecklas än mer och förutsättningen för

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

det är att det finns regionala och lokala stödstrukturer för denna samverkan. Detta är något som behöver utvecklas.

- LO välkomnar utredningens förslag att urvalsreglerna till den gymnasiala yrkesutbildningen inom den kommunala vuxenutbildningen mer ska se till individens behov av utbildningen för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. LO har i tidigare remissvar och andra sammanhang påpekat att dagens urvalsregler begränsar möjligheten för gymnasialt utbildade vuxna att karriärväxla och omställa sig. De rådande urvalsreglerna innebär en återvändsgränd i utbildningssystemet för de som fullgjort en högskoleförberedande gymnasieutbildning. Dagens system medger möjlighet att växla yrkesspår till högskolestudier men inte tvärtom. Utbildningssystemet är inte så förlåtande vid felval och innebär i praktiken att det idag är svårt för en elev som exempelvis läst samhällsvetenskapligt program att växla över till en yrkesutbildningsinriktning som arbetsmarknaden efterfrågar. Detta begränsar den enskilda individens möjligheter på arbetsmarknaden och försvarar möjligheten för näringslivet att få sina kompetensbehov tillgodosedda. Därför är det välkommet att urvalsreglerna ändras så att rekryteringen till den gymnasiala yrkesutbildningen inom vuxenutbildningen breddas. LO vill i sammanhanget också markera vikten av att följa upp och utvärdera vilka effekter förändringarna av urvalsreglerna har lett till sett till sammansättningen av de som antas för studier inom regionalt yrkesvux.
- LO tillstyrker förslaget om att införa en förenklad betygsskala för komvux på grundläggande nivå, sfi och särvux på grundläggande nivå. I och med att rätten till att läsa på komvux för att bli behörig till studier på universitet och högskola har införts görs det inget urval och betygsskalan fyller därmed ingen funktion som urvalsinstrument.
- LO delar utredningens bedömning om att avvakta med planerna att göra de kommunala yrkesutbildningarna inom komvux riksrekryterande. För att komma till rätta med den kompetensbrist som finns inom vissa, framför allt smalare yrkesområden, anser LO att det kan vara motiverat att även vissa yrkesutbildningar är riksrekryterande. Utredningen redogör dock för att det pågår flera processer som kan påverka förutsättningarna för att införa riksrekryterande yrkesutbildningar och anser att införandet av dem bör skjutas på framtiden tills de är klara. LO instämmer i det, inte minst med tanke på att den pågående regionaliseringsutredningens eventuella förslag kan innebära betydande organisatoriska

förändringar inom den kommunala vuxenutbildningen. LO anser även utvärderingen av försöksverksamheterna med branschskolorna bör vara en del i bedömning om och hur riksrekryterande yrkesutbildning ska införas.

- LO ser positivt på förslaget för en mer flexibel teoretisk högskoleförberedande examen från komvux och att gymnasiearbetet kan kopplas till ett studieområde. Med tanke på den brokiga studiebakgrund som många individer inom den kommunala vuxenutbildningen har så innebär sannolikt en mer flexibel högskoleförberedande examen att genomströmningen ökar. Det underlättar sannolikt också kommunernas möjligheter att organisera de högskoleförberedande vuxenutbildningarna effektivare.
- LO är tveksam till förslaget att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram vägledande tolkningsanvisningar och stöd till kommunernas antagningsenheter. Med det sagt betyder inte det att LO anser att kommunerna inte kommer att behöva vägledning och stöd när de nya antagningsreglerna ska implementeras. Frågan handlar snarare om Skolverket är den mest ändamålsenliga aktör för detta arbete. De föreslagna urvalsreglerna ska i större utsträckning beakta individens arbetsmarknadsposition. Antagning till utbildning ska enligt de föreslagna urvalskriterierna ske när utbildningen efter en arbetsmarknadsbedömning syftar till att stärka individens möjligheter på arbetsmarknaden. Detta innebär att det för antagning till den kommunala vuxenutbildningen blir en annan typ av bedömning än primärt individens utbildningsnivå.

Kommunerna kommer således mer att göra en arbetsmarknadsbedömning av individen och utifrån det besluta om hen har behov av utbildningen. Denna typ av bedömningar är inte något som Skolverket är förtrogen med utan är snarare en central del i Arbetsförmedlingens dagliga verksamhet. Med tanke på att Arbetsförmedlingen redan gör den här typen av bedömningar som de föreslagna urvalsreglerna kopplar till så anser LO att vore det mer rimligt och ändamålsenligt att Arbetsförmedlingen får huvudansvaret för att ta fram vägledande tolkningsanvisningar till kommunernas antagningsenheter. Utredningen hänvisar även i ett flertal avsnitt i betänkandet till Arbetsförmedlingen och menar att deras bedömning av hur långt en individ står från arbetsmarknaden kan användas av kommunerna som underlag i samband med de föreslagna urvalsreglerna. Samtidigt har Arbetsförmedlingen även lång erfarenhet av etablerad och överenskommen samverkan med kommunerna inom närliggande utbildnings- och arbetsmarknadsfrågor, bland annat DUA-samarbetet,

utbildningsplikten och studiestartsstödet, vilket gör att det lämpar sig bättre att Arbetsförmedlingen får uppdraget att ta fram vägledande tolkningsanvisningar till kommunerna.

- LO ställer sig positivt till förslaget om att de kommuner som söker statsbidrag för regionalt yrkesvux ska ha samverkansavtal. För att regionalt yrkesvux på ett ändamålsenligt ska kunna bredda utbudet av yrkesutbildningar efter arbetsmarknadens behov och bidra till kompetensförsörjningen är det viktigt att samverkan etableras och sker systematiskt. Ett krav om samverkan kan bidra till det. LO vill i sammanhanget också betona att en starkare samverkan mellan vuxenutbildning och arbetsmarknadens parter krävs för att arbetsmarknadens behov får genomslag i utbildningsutbudet och organiseringen av exempelvis arbetsplatsförlagt lärande. Detta utvecklas mer utförligt i det följande.

LOs syn på samverkan inom regionalt yrkesvux

I förordningen för regionalt yrkesvux anges det att de samverkande kommunerna ska planera utbildningsutbudet med den regionalt utvecklingsansvariga och Arbetsförmedlingen. Utbildningen ska också planeras och bedrivas under medverkan av arbetslivet.¹ Och som utredningen själv uttrycker det så har samverkan inget egenvärde utan det centrala är själva effekten av vad samverkan kan leda till som man vill uppnå. Med tanke på att den kommunala vuxenutbildningen nu föreslås även ska syfta till att vara en bas för den regionala kompetensförsörjningen blir då samverkan med arbetslivets parter än mer central för planering av utbud och genomförande av yrkesutbildningarna.

I Skolverkets uppföljning av regionalt yrkesvux framgår det att samverkan mellan kommuner är bristfällig liksom kommunernas samråd med parterna på arbetsmarknaden och arbetsliv.² Skolverkets uppföljning är de samverkande kommunernas perspektiv. Arbetslivets syn på hur samverkan mellan parterna och kommunerna har fungerat saknas. Parternas engagemang och inflytande är en förutsättning för att yrkesutbildningar ska kunna erbjudas utifrån arbetsmarknadens behov och organiseras på ett ändamålsenligt sätt för alla parter. Därför finns det särskilda skäl till att följa upp de olika samverkansformerna som förekommer mellan kommunerna och parterna på arbetsmarknaden. LO föreslår att Skolverket i sin uppföljning av regionalt yrkesvux även ska ges i uppdrag att ta med parternas syn på samverkan och hur regionalt yrkesvux har utvecklats.

¹ Förordning (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning

² Skolverket, *Regionalt yrkesvux, uppföljning 2017*. (2018)

Utbildning på entreprenad inom komvux är inte en långsiktig hållbar lösning

LO anser att utredningens förslag är steg i rätt riktning men anser att de långt ifrån är tillräckliga för att komma tillrätta med de kvalitetsbrister på grund av de privata oseriösa aktörerna som det återkommande har rapporterats om, inte minst inom sfi. LO är därför också väldigt tveksamt till förslaget att enskilda utbildningsanordnare ska kunna vara huvudmän inom komvuxutbildningen. Det behövs betydligt starkare statlig och kommunal tillsyn och kvalitetskontroll

LO efterlyser betydligt mer genomgripande förslag och anser att entreprenad inom vuxenutbildningen bör fasas ut på sikt. LO anser att ett helhetsgrepp måste tas för att få ett långsiktig hållbart vuxenutbildningssystem och en central utgångspunkt i det är att staten tar ett tydligt ansvar för vuxenutbildningen. Precis som den gymnasiala utbildningen så lider komvuxutbildningen av flera brister och en del i det bottenar i att många kommuner inte har de organisatoriska, ekonomiska eller demografiska förutsättningarna att anordna ett brett utbud av utbildning av hög kvalitet. Det leder till att utbildningarna inte är likvärdig runt om i landet vilket får konsekvenser ur flera perspektiv, inte minst för eleverna men också att regioners kompetensförsörjning inte blir tillgodosedd.

LO instämmer i den problembild som beskrivs i direktiven till utredningen för planering och dimensionering av gymnasieskolan och vuxenutbildningen och vill se förslag om ett regional statligt ansvar för gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Ett statligt ansvar för planering och dimensionering för utbildningen med en regional statlig närvaro skulle också kunna tjäna som en stödstruktur för regional samverkan om kompetensförsörjning mellan staten, kommuner, arbetsmarknadens parter och andra relevanta aktörer. Det skulle göra samverkan mer formaliserad, mindre personberoende och mer långsiktigt hållbar och även innebära att regionens intressenter endast skulle behöva vända sig till en aktör istället för flera. Ur ett finansieringsperspektiv behöver även organiseringen av vuxenutbildningen reformeras. Det råder stor brist på gymnasialt yrkesutbildade och kommer att göra så för en lång tid framöver. Den kommunala yrkesutbildningen kommer att vara en central del för att täcka de rådande och kommande kompetensförsörjningsbehoven och för detta behöver staten ta ett huvudansvar på regional nivå. Utredningen *Statliga skolmyndigheter - för elever och barn i en bättre skola* tog fram en tänkt

modell för modifiering och regionalisering av skolmyndigheterna. LO anser att det är en intressant modell att utgå ifrån för regionalisering och planering av gymnasieskolan och komvux och som regeringen borde titta närmare på igen.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Mattias Samuelsson